

41.

Olej.

Obyčejné slovo, které přitom charakterizuje jednu polistopadovou pětiletku nejvýstižněji, jak jen to jde.

Olej. Synonymum pro to nejhorší, co si člověk umí představit. Slovo, které má kdesi v podvědomí každý, kdo si pamatuje první porevoluční roky. Dobu, kdy se ti nejloupější z nás radovali ze svobody, z možností, které se prý otevírají všem bez rozdílu. Komunisti jsou pryč! A my? My přece *nejme jako oni!* Budeme studovat, cestovat, chodit k volbám a konečně žít své životy. Demokracie, které jsme se po čtyřiceti letech dočkali, se už nevzdáme. Nikdy! Teď už nám nebude vládnout sorta vyvolených, tihle lidi jsou odsouzení hnít na smetišti dějin, historie se nesmí opakovat a ani nebude. Všechny ty demonstrace, cinkání klíči, usměvaví disidenti, všeobecná solidarita... Tohle už si nenecháme znovu vzít.

Právě tohle jsme si říkali a vůbec nám nedocházelo, že jsme všechen samet spotřebovali na revoluci. Teprve když se přišlo na olejáře, docvaklo nám, že jsme byli jen kulisa. Ukřičená stafáž,

která měla svým nadšeným rykem přehlučet otevřené kohouty s tryskajícími miliardami.

„Začátkem devadesátek se objevila spousta chytrých lidí, kteří ucítili možnost vydělat miliony. A pak ještě několik chytřejších, kteří přišli na to, jak beztrestně ukrást miliardy.“

Tohle mi řekl Slávek Pelc, starší novinářský kolega, který o olejářích tenkrát psal, a málem ho to stálo život. Teprve po mnoha letech se dozvěděl, že byl vypsán milion za jeho likvidaci. Přežil jen proto, že chlap, který měl všechno zařídit, vyinkasoval čtvrtinu peněz jako zálohu a zmizel za horama. Než se zadavatelé vzpamatovali a dohodli se, co dál, pomohla jim náhoda. Slávek vyjel na tříměsíční stáž do jedné anglických novin, kde pracoval na sbližování naší a jejich žurnalistiky tak obětavě, až přivedl do jiného stavu dceru šéfredaktora. Domů se vrátil už jen proto, aby si sbalil několik svých svršků a knih. Jeho novou adresou se stal Londýn a tady nechal všechno, na čem do té doby pracoval.

Psal se rok 1994, hned na jaře toho příštího se mu narodila dcera, která je teď na univerzitě ve Státech, a předloni bohužel ovdověl. Ve třiapadesáti se proto odstěhoval zpět do Prahy, v Anglii už ho nic nedrželo. Teď je na volné noze, a aby se nenudil, založil si internetový občasník. Ten by sice mohl vést ze svého bytu, ale jak mi vysvětlil, doma by se nedokopal k práci. Proto si pořídil kancelář velikosti většího šatníku a v té jsem s ním teď trávím příjemné odpoledne.

Dnes už bych si toho mohl o olejářích přečíst spoustu na internetu, ale raději jsem si chtěl poslechnout někoho, kdo byl tenkrát přímo v centru dění. Slávek se navíc do Prahy vrátil už před drahnou dobou, ale já si zatím nenašel čas ho navštívit, takže jsem aspoň zabil dvě mouchy jednou ranou.

Teď mi řekl, že za třiadvacet let, během kterých pracoval pro britské noviny a projel většinu světa, se prý s větší zlodějnou, než byly *oleje*, nesetkal. Snad vyjma kšeftů v rozvojových státech, Rusku a jeho guberniích.